

Katarzyna J. Chwedorzewska
Zakład Biologii Antarktyki PAN,
ul. Ustrzycka 10/12,
02-141 Warszawa,

OBCHODY XXX LECIA POLSKIEJ STACJI ANTARKTYCZNEJ

IM. HENRYKA ARCTOWSKIEGO

26 lutego 1977 roku nadano w pięciu językach komunikat radiowy: „*Tu stacja antarktyczna im. H. Arctowskiego Polskiej Akademii Nauk na Wyspie Króla Jerzego w archipelagu Szetlandów Południowych, położona na 62°10'S i 58°28'7"E. Stacja im. H. Arctowskiego rozpoczęła działalność dziś o godz. 3.25 GMT. Nasz sygnał wywoławczy 3ZL30, 3ZL34, częstotliwość 7514 i 8054 kHz, temperatura powietrza 4,3°C, ciśnienie 962 mbar, zachmurzenie 0,8, prędkość wiatru 7 m/s*”. Tak rozpoczęła się już 30 – letnia obecność Polski w Antarktyce. W budowie stacji uczestniczyli żołnierze Marynarki Wojennej, rybacy, marynarze, personel techniczny i naukowcy. Jednak tak naprawdę aktywność Polski w Antarktyce rozpoczęła się dwa lata wcześniej kiedy w końcu roku 1975 wyruszyła pierwsza samodzielna, polska ekspedycja naukowa na pokładzie statku r/v „Profesor Siedlecki” i m/t „Tazar”. Na początku swej działalności stacja miała aktywnie wspomagać polską flotę rybacką w Antarktyce, służąc pomocą medyczną, przekazując prognozy synoptyczne i w razie konieczności zaopatrując statki rybackie w wodę i paliwo. Jednak zawsze i przede wszystkim była ona placówką naukową. Na stacji pracowało i doskonaliło swoje umiejętności wielu wybitnych naukowców z różnych dziedzin, a w oparciu o ich badania powstały i powstają znaczące prace naukowe o zasięgu międzynarodowym.

Nie należy zapominać również o reprezentacyjnej roli stacji, bowiem co roku odwiedza nas kilka tysięcy turystów z ponad 25 krajów. Serdeczność, gościnność i kultura z jaką przyjmujemy przybywających oraz dbałość o ich bezpieczeństwo jak i bezpieczeństwo środowiska naturalnego wokół stacji, sprawia, że komercyjne statki odwiedzają nas coraz chętniej, wpisując w swoje stałe marszruty.

Patronem stacji jest wybitny polski badacz i polarnik Henryk Arctowski (1871-1958) uczestnik pierwszej naukowej wyprawy do Antarktyki na statku "Belgica" (1897-1899).

Opiekę logistyczną i merytoryczną nad stacją do roku 1992 sprawował Zakład Badań Polarnych Instytutu Ekologii PAN, obecnie zawiaduje stacją Zakład Biologii Antarktyki PAN. Zadania Zakładu Biologii Antarktyki PAN obejmują oprócz corocznego organizowania wypraw, realizacje programów badawczych z dziedziny oceanografii, geologii,

geomorfologii, glaciologii, meteorologii, ale przede wszystkim szeroko pojmowanej ekologii (zwłaszcza: botaniki, mikrobiologii, genetyki i biologii molekularnej).

Inicjatorem polskich badań antarktycznych i długoletnim dyrektorem obecnego Zakładu Biologii Antarktyki PAN był członek korespondencyjny PAN prof. dr hab. Stanisław Rakusa-Suszczewski, wspierany przez wiele lat w swoich dążeniach przez wielu wybitnych naukowców i polarników. Od dwóch lat zakładem tym kieruje dr hab. Andrzej Tatur.

4 października a 2007 roku w Pałacu Staszica odbył się Jubileusz 30-lecia Stacji Antarktycznej im. Henryka Arctowskiego PAN organizowany przez Komitet Badań Polarnych przy Prezydium PAN i Zakład Biologii Antarktyki PAN. Uroczystości rozpoczął prezes PAN prof. dr hab. Wojciech J. Stec składając gratulacje i doceniając wkład Stacji im. H. Arctowskiego i Zakładu Biologii Antarktyki w Polskie Badania Polarne. Następnie głos zabrał przewodniczący Komitetu Badań Polarnych prof. dr hab. Aleksander Guterch omawiając znaczenie polskich badań polarnych na arenie międzynarodowej. Jako trzecia wystąpiła prof. dr hab. Maria Olech kierowniczka Zakładu Badań i Dokumentacji Polarnej im. Prof. Z. Czepego UJ uczestniczka, jak również kierowniczka 8 wypraw (dwa zimowania) na Stację im. H. Arctowskiego. Prof. dr hab. Maria Olech obszernie zreferowała historię i kierunki polskich badań polarnych. Jako czwarty wystąpił prof. dr hab. Stanisław Rakusa-Suszczewski założyciel i wieloletni Dyrektor Zakładu Biologii Antarktyki PAN, członek korespondencyjny Polskiej Akademii Nauk. Omawiając 30 lat pracy Stacji i jej znaczenie dla nauki polskiej i światowej. Jako ostatni wystąpił obecny dyrektor Zakładu Biologii Antarktyki PAN doc. dr Andrzej Tatur referując plany działalności Zakładu Biologii Antarktyki PAN w Międzynarodowym Roku Polarnym.

Stacja Antarktyczna im. Henryka Arctowskiego Zakładu Biologii Antarktyki Polskiej Akademii Nauk została wyróżniona Medalem Jubileuszowym Polskiej Akademii Nauk.

Obchodom towarzyszyła wystawa pt. "Polacy w Antarktyce" przygotowana również przez ZBA PAN. Na wystawę złożyły się prace: Piotra Angiela, Małgorzaty Korczak, Tomasza Janeckiego i Katarzyny Chwedorzewskiej. Tematem wystawy była współczesna obecność Polaków w Antarktyce. Opisująca pracę w trudnych warunkach polarnych naukowców i pracowników zaplecza technicznego, zwracająca uwagę na surowe piękno i złożoność przyrody antarktycznej.